

02

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทจำหน่ายรถยกแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี

FACTORS CONTRIBUTING TO THE SUCCESS OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT STANDARD (ISO 14001: 2015) AND OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY MANAGEMENT STANDARD (ISO 45001: 2018) OF A FORKLIFT DISTRIBUTION COMPANY IN AMATA CITY CHONBURI INDUSTRIAL ESTATE

นงนุช อักษรพิมพ์^a✉ และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์^a

^aคณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Nongnoot Aksornpim^a✉ and Chutarat Chompunth

^aGraduate School of Environmental Development Administration,
National Institute of Development Administration

✉nuchnote9@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) และเพื่อแนะแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานระบบให้กับหน่วยงาน/องค์กรอื่น ๆ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบ รวมถึงผู้มีส่วนได้เสีย ร่วมกับการสังเกตการณ์ในพื้นที่และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์หลักการของดัชนีชี้วัดความสำเร็จแบบสมดุล มีการพิจารณาประเด็นหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านประสิทธิผล ด้านผู้มีส่วนได้เสีย ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า ในด้านประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กำหนดไว้ ในด้านผู้มีส่วนได้เสีย พบว่าผู้มีส่วนได้เสีย มีความพึงพอใจมากที่มีการดำเนินงานตามมาตรฐาน ในด้านการบริหารจัดการ มีการจัดทำนโยบายไว้อย่างชัดเจน การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนงาน มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และในด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงาน อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรมีการตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน และส่งเสริมให้พนักงานทุกคนมีจิตสำนึกตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยง

คำสำคัญ : ระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) ระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จ

Abstract

The objective of this study is to analyze the factors affecting the operation of the Environmental Management Standard (ISO 14001: 2015) and the Occupational Health and Safety Management Standard (ISO 45001: 2018) and to provide appropriate guideline for the implementation of the System to other agencies / organizations. In which data collection was conducted through semi-structured interviews with directors and staffs that were involved in the implementation of System, including stakeholders related to the mentioned company. Furthermore, onsite observations and related documents were also adopted in the data collection process. This research applied the principles of the balanced scorecard, in which four main aspects were considered: Effectiveness, stakeholders, management, and learning and growth. The results of the study showed that, for the factor of effectiveness, the company has operated in line with the set objectives and target. In terms of stakeholders, was found that the mentioned stakeholders were satisfied that the company has implemented System. In term of management, the company has set clear policies, as well as constant operation monitoring and evaluation. In the field of learning and development, the company has promoted knowledge to deepen the ability of employees to operate and continuously develop and improve their working performance. In addition, objectives and operational goals should be set distinctively and employees should be encouraged to become conscious and aware of the dangers and risks in their tasks, in order to enhance the efficiency of the management of the occupational health and safety system.

Keywords : Environmental Management Standard (ISO 14001: 2015), Occupational Health and Safety Management Standard (ISO 45001: 2018), balanced scorecard, Factors contributing to the success

บทนำ

การจัดการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้นมี standardization หลายรูปแบบให้เลือกใช้และรูปแบบหนึ่งขององค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน หรือ ISO (International Organization for Standardization) ได้กำหนดขึ้นคือมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ซึ่งองค์กรสามารถนำไปใช้ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งองค์กรทุกประเภทกำลังให้ความสนใจมากขึ้นเรื่อย ๆ ในการที่จะบรรลุและแสดงถึงสมรรถนะในการจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์กรเอง การควบคุมผลกระทบจากผลิตภัณฑ์การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กร หรือการบริการอื่น ๆ โดยพิจารณาบนพื้นฐานของนโยบายสิ่งแวดล้อมขององค์กร วัตถุประสงค์และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะอยู่ภายใต้สภาวะของกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ที่องค์กรตั้งอยู่ และการพัฒนาเศรษฐกิจหรือวิธีการอื่น ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการป้องกันสิ่งแวดล้อม และสร้างความตระหนักในเรื่องการป้องกัน การลดและกำจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมในองค์กรและส่วนรวมอย่างแท้จริง รวมทั้งร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศและของโลกอย่างยั่งยืน (environmental sustainable development) (Arunsrimarakort & Phooboon 2019)

นอกจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นแล้ว ความก้าวหน้าของโลกปัจจุบันทำให้เราได้ทราบข้อมูลด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยแต่ละปีมีความขัดมากขึ้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะผ่านสื่อออนไลน์ มีความง่ายในการค้นหาและชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาผลกระทบต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลจากองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) สะท้อนให้เราได้เห็นสถิติการเสียชีวิตจากการทำงานทำให้จินตนาการได้ไม่ยากเลยว่าในเวลาที่เราทำงานในขณะนี้มีคนมากมายที่อาจต้องตกอยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีความเสี่ยงต่อชีวิต แล้วหากเป็นเช่นนี้ต่อไป

“ ความสูญเสีย ” จะมากแค่ไหน ธุรกิจจะไปได้ไกลอย่างที่ต้องการหรือจะต้องหยุดเพราะไปต่อไม่ไหว “ ความสูญเสีย ” ทำให้ต้นทุนการดำเนินธุรกิจสูงขึ้น จึงเป็นความท้าทายที่ทำให้หลายองค์กรทั่วโลกหันมาให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการทำงานมากขึ้นเรื่อย ๆ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) โดยเลือกศึกษาที่บริษัทจำหน่ายรถยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ซึ่งเป็นบริษัทที่ประสบความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมและการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และได้รับการรับรองระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) และได้มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง จึงนำมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) และใช้เป็นแนวทางสำหรับบริษัทอื่น ๆ ที่มีความสนใจในการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018)

วิธีการศึกษาวิจัย

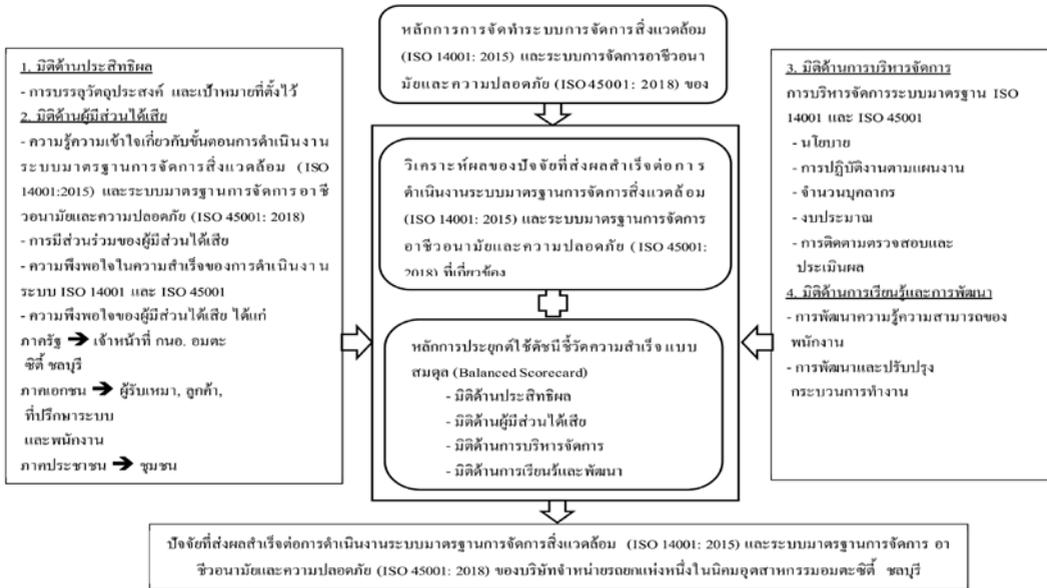
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทจำหน่ายรถยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการ

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับบริษัทกรณีศึกษา ร่วมกับการสังเกตการณ์ในพื้นที่และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขอบเขตในการศึกษาประกอบด้วย ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านระยะเวลา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทจำหน่ายรถยนต์หนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี โดยประยุกต์ใช้หลักการของดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านประสิทธิผล ด้านผู้มีส่วนได้เสีย ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา 2) ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงกับการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) (ผู้คุมระบบ ผู้จัดทำระบบ ผู้ใช้ระบบ) รวมถึงผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ชุมชนใกล้เคียง ภาครัฐ ลูกค้า ผู้รับเหมาที่มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทจำหน่ายรถยนต์หนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี 3) ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทจำหน่ายรถยนต์หนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี 4) ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งสิ้น 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง วันที่ 25 ธันวาคม 2563 และนำหลักการของดัชนีชี้วัดความสำเร็จ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียด และครอบคลุมประเด็นสำคัญมากที่สุด โดยในการศึกษาครั้งนี้เลือกใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ตรวจสอบโดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ว่าข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้มีเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) จำนวน 30 คน ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง จำนวน 1 คน, ตัวแทนผู้บริหารระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จำนวน 1 คน, คณะทำงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมและระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จำนวน 15 คน, ที่ปรึกษาระบบการจัดการ จำนวน 1 คน, ชุมชนใกล้เคียง จำนวน 1 คน, ผู้รับเหมา จำนวน 5 คน (บริษัทละ 1 คน), ลูกค้า จำนวน 5 คน (บริษัทละ 1 คน) และเจ้าหน้าที่การนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี จำนวน 1 คนโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำระบบมาตรฐานการจัดการ ISO 14001: 2015 และ ISO 45001: 2018 ของบริษัทฯ รวมถึงเป็นผู้ที่สะดวกในการให้ความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์และเอกสาร ซึ่งเชื่อว่าสามารถเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมและน่าเชื่อถือ ในการศึกษาครั้งนี้มีกรอบแนวคิดแสดงได้ดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิด

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

บริษัทจำหน่ายรถยกแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี เป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจขายให้เช่า รถยก โตโยต้า จำหน่ายอะไหล่ ให้บริการตรวจเช็คซ่อมบำรุงรถยก และจัดฝึกอบรมการใช้รถยกอย่างถูกต้องและปลอดภัย ได้รับการแต่งตั้งเป็นตัวแทนจำหน่ายรถยกโตโยต้า อย่างเป็นทางการแต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทย

หลักการจัดทำระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018)

จากการศึกษาพบว่า การจัดทำระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทฯ นั้นได้ดำเนินการจัดการระบบมาตรฐานแบบบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมและด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเข้าด้วยกัน ซึ่งจำแนกงานออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวิเคราะห์บริบทขององค์กร (Context of the Organization)

การจัดทำบริบทองค์กร การประเมินความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก และมีการประเมินความเสี่ยงและโอกาสพร้อมกำหนดมาตรการจัดการอย่างครบถ้วน เพื่อให้เป็นการดำเนินการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งผู้แทนฝ่ายบริหาร (2563) ได้อธิบายว่า บริษัทมีการจัดทำบริบทองค์กรร่วมกัน 2 ระบบ ทั้งระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยพิจารณาบริบททั้งภายในและภายนอกขององค์กร ใช้หลัก SWOT Analysis เพื่อนำมาพิจารณากำหนดแนวทางในการวางกลยุทธ์และนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบาย พร้อมทั้งมีการทบทวนบริบทองค์กรทุก ๆ ปี

2. ความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน (Leadership)

ด้านความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นของฝ่ายบริหาร ทำให้การบูรณาการระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การสนับสนุนทรัพยากร การกำหนดโครงสร้างหน้าที่ ที่ระบุหน้าที่ชัดเจนและให้ทุกแผนกมีส่วนร่วม โดยให้แต่ละแผนกมีตัวแทนในการทำระบบ (Leader ISO) มีการส่งเสริมและติดตามการปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนด จากบทสัมภาษณ์ของผู้จัดการทั่วไป (2563) ได้กล่าวว่า “เนื่องจากนโยบายของบริษัทได้มีการกำหนดโดยประธานบริษัท นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ดังนั้นในการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ จำเป็นต้องสอดคล้องกับนโยบายบริษัท ซึ่งได้กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ให้สอดคล้องกับนโยบายของบริษัท ดังนี้ Safety First, Compliance, Customer Trust ซึ่งนโยบายจำเป็นต้องสอดคล้องกับนโยบายบริษัททั้ง 3 ข้อ ดังกล่าวมา”

3. การวางแผนการดำเนินงาน (Planning for the EMS&OH&S)

จากการวางแผนการดำเนินงานของบริษัทฯ มีการพิจารณาความเสี่ยงและโอกาส ครอบคลุมตามบริบทองค์กร ความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอก มีการนำประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมมาดำเนินการประเมินลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม และประเมินความเสี่ยงและโอกาสด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ดำเนินการประเมินความสอดคล้องกับพันธะสัญญา จากนั้นนำผลการประเมินความเสี่ยงและโอกาสตามบริบทขององค์กร ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอาชีวอนามัยมาพิจารณาจัดทำวัตถุประสงค์และการวางแผนงาน นอกจากนี้ยังกำหนดการวางแผนสำหรับการเปลี่ยนแปลง โดยพิจารณาครอบคลุมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม และอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งผู้แทนฝ่ายบริหาร (2563) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “การที่ป้องกันอันตรายและประเมินความเสี่ยง บริษัทฯ มีการจัดทำระเบียบปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยง เพื่อเป็นโอกาสในการปรับปรุงงานขององค์กร และสภาพแวดล้อมในการทำงานของพนักงาน และเพื่อกำจัดอันตรายและลดความเสี่ยงลงได้”

4. การสนับสนุน (Support)

การดำเนินการสนับสนุน มีการจัดสรรทรัพยากร การจัดฝึกอบรมและการประเมินจิตสำนึกและความสามารถของบุคลากร เพื่อสร้างความมั่นใจว่าบุคลากรที่ทำงานภายใต้การควบคุมของบริษัทฯ มีความตระหนักถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีนัยสำคัญ อันตราย ความเสี่ยง และผลกระทบที่มีอยู่หรือที่อาจจะเกิดที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ อุบัติการณ์และผลการสอบสวนที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมต่อสมรรถนะ ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านอาชีวอนามัยและ

ความปลอดภัย รวมถึงผลกระทบของการไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดของระบบ และการไม่บรรลุผลต่อพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ผู้จัดการทั่วไป (2563) ได้กล่าวว่า “ในการจัดสรรงบประมาณประจำปี ด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย บริษัทฯ เน้นการกำหนดรายละเอียดของแผนงานตลอดจนงบประมาณที่เพียงพอ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์”

5. การดำเนินงาน (Operation)

การนำแผนงานด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปสู่การปฏิบัติ มีการดำเนินการโดยพิจารณาผลของความเสี่ยงและโอกาสจากบริบทขององค์กร ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก สำหรับความเสี่ยงจากกิจกรรมการดำเนินการทั้งหมดในองค์กร ซึ่งทำการประเมินความเสี่ยงโดย Leader ISO ของแต่ละแผนกดำเนินการประเมินความเสี่ยง ทั้งการประเมินลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม และการประเมินความเสี่ยงและโอกาสด้านความปลอดภัย ในส่วนการเตรียมความพร้อมและตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน มีการดำเนินการที่ครบถ้วนตามเหตุฉุกเฉินที่สอดคล้องกับกิจกรรมขององค์กร ตั้งแต่การจัดทำแผนงาน ระเบียบปฏิบัติงาน ขั้นตอนการทำงาน การตรวจสอบและดูแลอุปกรณ์ฉุกเฉิน การฝึกอบรมและการสื่อสารทั้งต่อพนักงานภายใน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอก เช่น การนิคมอุตสาหกรรม ชุมชนใกล้เคียง เป็นต้น ซึ่งผู้แทนฝ่ายบริหาร (2563) ได้กล่าวว่า “ในส่วนของกระบวนการปฏิบัติงานจะให้ความสำคัญกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีนัยสำคัญ เพื่อควบคุมการทำงานให้สอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงกฎหมายข้อกำหนดลูกค้าและอื่น ๆ โดยจะกำหนดเกณฑ์หรือค่าควบคุมในกรณีที่มีมาตรฐานควบคุมสำหรับการปฏิบัติงาน และระบุแนวทางแก้ไขในกรณีที่เกิดการปฏิบัติงานเบี่ยงเบนจากค่าควบคุมหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้”

6. การประเมินสมรรถนะ (Performance Evaluation)

การประเมินสมรรถนะการดำเนินการระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีการดำเนินการเผื่อระวังด้านการตรวจวัดและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมถึงพันธะสัญญา มีการติดตามและการตรวจวัด follow-up and monitoring สำหรับการวิเคราะห์และประเมินผลดำเนินการประเมินตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมและด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งจะดำเนินการประเมินผลความสอดคล้องต่อพันธสัญญาด้วย ส่วนการตรวจประเมินภายในของบริษัท มีการจัดทำขั้นตอนการตรวจประเมินภายใน อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และมีการทบทวนโดยฝ่ายบริหาร โดยทบทวนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ผู้จัดการทั่วไป (2563) กล่าวว่า “บริษัทฯ มีการดำเนินการตามแผนงานที่กำหนด ตลอดจนมีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการรวมถึงมาตรการแก้ไขและป้องกัน โดยทาง EMR หรือ OH&SMR จะมีการรายงานผลการดำเนินการให้ทราบทุก ๆ เดือน”

7. การปรับปรุง (Improvement)

หลังจากได้ดำเนินการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีการจัดระเบียบปฏิบัติงาน การแก้ไข การป้องกัน และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องป้องกันเพื่อใช้ในการควบคุม แก้ไข และป้องกันการปฏิบัติงานที่เบี่ยงเบนจากข้อกำหนดของระบบ จะพยายามแก้ไขป้องกันเพื่อลดปัญหาและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ตามมา การบูรณาการระบบการจัดการเข้าด้วยกัน ทำให้การประเมินสถานะการดำเนินการในภาพรวมทำได้ง่าย ส่งผลให้การปรับปรุงแก้ไขทำได้ง่ายขึ้น และยังช่วยเสริมให้การขับเคลื่อนระบบการจัดการภายใต้แนวคิด PDCA อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้แทนฝ่ายบริหาร (2563) ได้กล่าวว่า “การนำระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

(ISO 45001: 2018) มาใช้ในบริษัท นั้น ถือเป็น การนำข้อกำหนดต่าง ๆ ตามมาตรฐานสากลมาสู่การปฏิบัติจริงและควบคุมกระบวนการทำงานของทุกหน่วยงานในองค์กรให้อยู่ในมาตรฐาน รวมไปถึงการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นเสมอ”

สรุปได้ว่าหลักการจัดทำระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) นั้นเริ่มจากความมุ่งมั่นของผู้บริหารระดับสูง การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน มีการวางแผนการดำเนินงานและการอบรมให้ความรู้ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้การดำเนินการระบบมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018)

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015)

และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัท จำหน่ายรถยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี โดยให้เทคนิคดัชนีชี้วัดความสำเร็จแบบสมดุล 4 มุมมอง พบว่า

1. ด้านประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัท ได้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนงาน ของแผนกมาจากการประเมินความเสี่ยงของงานภายในแผนก และมีการสื่อสารในแผนกให้เข้าใจ มีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย และการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินงานระบบมีปัญหาและอุปสรรคเล็กน้อยในการดำเนินงานเกิดจากความเข้าใจและการรับรู้ การตระหนักของพนักงานที่ต่างกัน

2. ด้านผู้มีส่วนได้เสีย

จากการศึกษาพบว่า พนักงานมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) เป็นอย่างดี เนื่องจากมีการชี้แจงรายละเอียดข้อกำหนด ขอบเขต และแนวทางปฏิบัติให้ทราบอย่างชัดเจนทุกครั้ง หรือตามรอบระยะเวลาที่กำหนด มีการฝึกอบรมก่อนที่จะดำเนินงานระบบ ในส่วนของการนิคมอุตสาหกรรมรู้สึกพึงพอใจที่บริษัท สามารถทำตามมาตรฐานของระบบจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ได้ ในมุมมองที่ปรึกษาระบบมีความพึงพอใจในการดำเนินการทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพราะทางผู้บริหาร มีความตั้งใจและพนักงานทุกระดับให้ความสำคัญในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในมุมมองของหอพักที่อยู่ติดกับบริษัทก็พึงพอใจที่บริษัทมีมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อไร่กับหอพัก และในมุมมองของลูกค้าและผู้รับเหมาที่เข้ามาในบริษัท รู้สึกพอใจมาก ตั้งแต่ทางเดินเข้ามาในบริษัท เวลาติดต่องานมีระบบในการทำงาน มีการกำหนดทางเดินที่ปลอดภัย อันดับแรกทำให้รู้สึกปลอดภัยในการทำงาน

3. ด้านการบริหารจัดการ

บริษัทฯ มีการกำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจน โดยบริษัทฯ มีแนวทางหรือพนักงานมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม และนโยบายอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยดูจากแนวทางการดำเนินธุรกิจของบริษัทแม่ และนโยบายบริษัท ส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนงานการดำเนินงานระบบจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทที่วางไว้ โดยกำหนดโครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ชัดเจนและกำหนดทีมงานที่ขึ้นตรงกับผู้บริหารสูงสุดเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีจัดสรรวางแผนงบประมาณประจำปีให้เพียงพอ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดการตรวจสอบจากสำนักงานใหญ่ ผู้บริหาร คณะกรรมการและหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามที่กำหนดหรือปรับปรุงให้ครอบคลุมครบถ้วนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และควรจะมีการประเมินผลเรื่องที่มีที่ไปของวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น

4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

จากการศึกษาพบว่า มีการวางแผนฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรประจำปี เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และสร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการดำเนินงาน ทำให้พนักงานเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และในด้านการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงาน บริษัทฯ มีการทบทวนของฝ่ายบริหาร โดยผู้บริหารจะดำเนินการทบทวนปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้มีการติดตามผลการดำเนินการว่ามีประสิทธิผลเพียงพอหรือไม่ และให้มีการปรับปรุงพัฒนาระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทฯ ได้แก่

1. ด้านประสิทธิภาพ

ในด้านประสิทธิภาพได้ศึกษาความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ในภาพรวมการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) นั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ อย่างชัดเจนโดยดูจากการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันในการควบคุมการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด มีการติดตามผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องตามนโยบายสิ่งแวดล้อม และนโยบายอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน อีกทั้งได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนในการปฏิบัติงาน และได้รับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในบริษัทฯ และมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องของระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hongchinda & Chompunth (2014) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001): กรณีศึกษา บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า ในด้านประสิทธิผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ที่กำหนดไว้

2. ด้านผู้มีส่วนได้เสีย

ในด้านผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) 2) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และ 3) ความพึงพอใจในความสำเร็จของการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ในด้านขั้นตอนการดำเนินงานระบบฯ ของบริษัทฯ นั้น มีการเผยแพร่สร้างความรู้ความเข้าใจ และฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานระบบฯ ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Inthorntood & Chompunth (2015) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) ของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี: กรณีศึกษา บริษัทไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยนำเข้า ได้แก่ จำนวนและความรู้ความเข้าใจของบุคลากร การฝึกอบรมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอจึงส่งผลดีต่อการดำเนินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งสอดคล้องกับ Kumsong (2014) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จและความยั่งยืนของการดำเนินการระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงงานอุตสาหกรรม ศึกษากรณี บริษัท เอสวีไอ จำกัด (มหาชน) จังหวัดปทุมธานี พบว่าการให้ความร่วมมือจากหน่วยงาน ความต้องการของลูกค้า การแข่งขันทางการค้า ข้อกำหนดต่าง ๆ และเป็นไปตามกฎหมายของการดำเนินการระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ดังเช่นบริษัทฯ ได้เปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ในทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นการดำเนินงานทั้งในด้านการจัดทำแผนงาน การดำเนินงาน การประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงาน และในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานระบบให้บรรลุตามนโยบายที่กำหนดส่งผลให้การดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ประสบผลสำเร็จได้อย่างลุล่วง

ดังนั้นสรุปได้ว่าพนักงานของบริษัทฯ นั้นต่างก็มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) เป็นอย่างดีส่งผลทำให้การดำเนินงานระบบฯ ประสบผลสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งทำให้พนักงานต่างก็มีความพึงพอใจในการเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บริษัทประสบความสำเร็จในครั้งนี้ รวมผู้ถึงมีส่วนได้เสียที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ผู้รับเหมาลูกค้า ผู้มาติดต่อ ที่ปรึกษาระบบ และพนักงาน ชุมชนใกล้เคียง มีความพึงพอใจมากในการบริหารจัดการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018)

3. ด้านบริหารจัดการ

ในด้านบริหารจัดการระบบการจัดการระบบ ISO 14001 และ ISO 45001 ได้ศึกษาทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ นโยบาย การปฏิบัติตามแผนงาน จำนวนบุคลากร งบประมาณ และการติดตามตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ในด้านการบริหารจัดการของบริษัทฯ มีระบบบริหารจัดการ ISO 14001 และ ISO 45001 ให้อย่างชัดเจนโดยทางบริษัทได้กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม นโยบายด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จัดทำแผนงานการดำเนินงานเพื่อให้พนักงานปฏิบัติเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งทางบริษัทจะกำหนดโครงสร้างหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อเอื้ออำนวยให้การดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และส่วนในเรื่องบุคลากร พบว่าบริษัทฯ มีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอเหมาะสมทั้งด้านความรู้ความชำนาญ ซึ่งทางบริษัทจะมีการฝึกอบรมและให้ความรู้ในด้านระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการใช้อชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในส่วนของงบประมาณ พบว่าโดยบริษัทมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างเพียงพอ และการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการใช้อชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018)

นอกจากนี้ในด้านการประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานอยู่เสมอ ซึ่งบริษัทฯ มีการติดตามตรวจสอบ มีการแต่งตั้งคณะตรวจติดตาม ดำเนินการทบทวนการจัดการอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และรายงานต่อผู้บริหารทราบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dookaew (2011) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย กรณีศึกษา: กิจการอาหารสำเร็จรูปแช่เยือกแข็ง พบว่าสำหรับการจัดการควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบงานที่ทำโดยเฉพาะการติดตามภายในองค์กรอย่างต่อเนื่องตามแผนงานที่วางไว้ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้พนักงานทุกคนมีจิตสำนึก ตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยงในกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อให้การจัดการระบบความปลอดภัยและอาชีวอนามัยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Inthornthood *et al.*, (2015) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) ของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี: กรณีศึกษา บริษัทไฮอาร์ทพีซี จำกัด (มหาชน) พบว่าด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ จำนวนและความรู้ความเข้าใจของบุคลากร การฝึกอบรมบุคลากรงบประมาณที่เพียงพอ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสม การสนับสนุนของผู้บริหาร วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัฒนธรรมของบริษัทฯ

สรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการใช้อชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทฯ มีระบบการบริหารจัดการที่ดีทั้งทางด้านการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ การจัดสรรพนักงานและงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสม อีกทั้งยังมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลทำให้การดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการใช้อชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ประสบผลสำเร็จได้

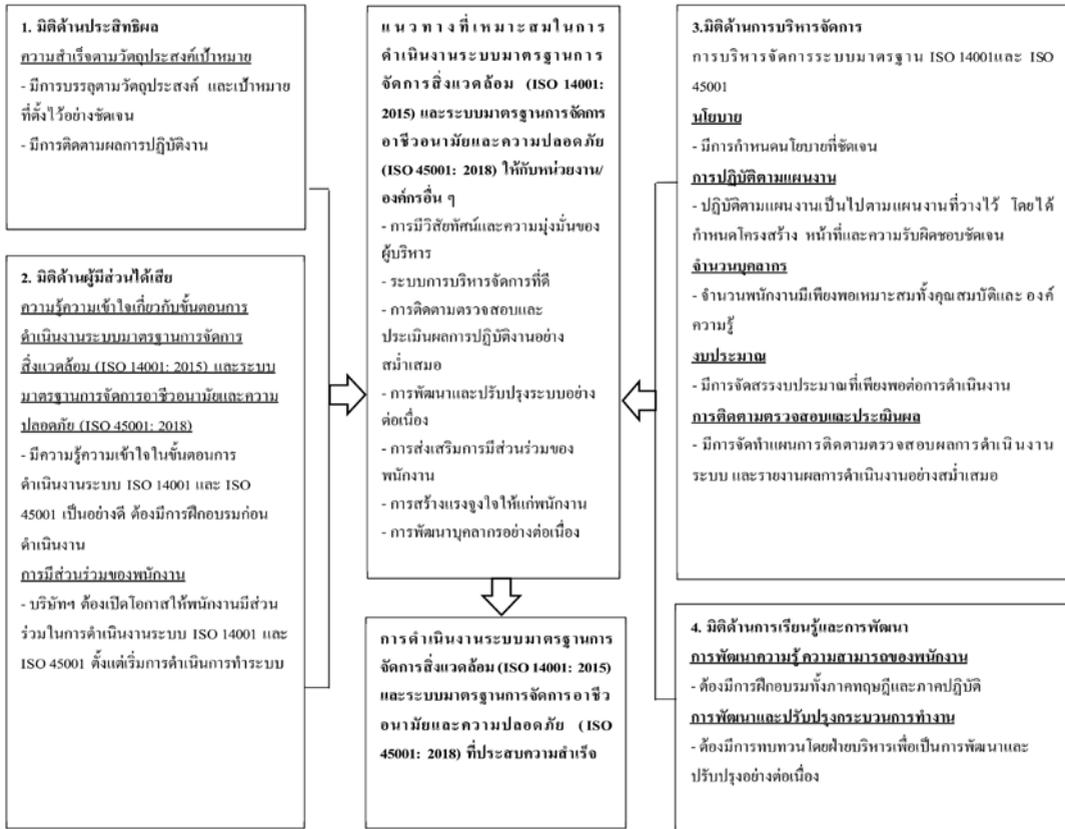
4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

ปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบมาตรฐานการใช้อชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทฯ ในด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ได้ศึกษาทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงาน และการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงาน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ในด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานของบริษัท พบว่าพนักงานบริษัทได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ โดยการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการดำเนินงาน และทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้องค์กรประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานหรือบรรลุวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากรในด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะคิด และวิธีการในการทำงานจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Surapol (2017) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์การจัดการอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาบริษัท พิโตรเคมีและการกลั่นแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง พบว่ามีการตรวจสอบติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และด้านการเรียนรู้และพัฒนา องค์กรมีการสร้างความตระหนักให้ความรู้กับพนักงาน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในองค์กร มีการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่องรวมทั้งนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ส่วนด้านการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงาน พบว่าบริษัท มีการทบทวนของฝ่ายบริหาร ปีละ 2 ครั้ง ในการทบทวนของฝ่ายบริหารนั้นเพื่อเป็นการทบทวนผลการดำเนินงาน และกระบวนการดำเนินงานทั้งระบบให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในการตอบสนองต่อนโยบายและวัตถุประสงค์ของบริษัทซึ่งเป็นการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Soralamp (2012) ได้ศึกษาการบูรณาการระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม พลังงาน อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา เบนซ์มาร์ค อิเล็กทรอนิกส์ (มหาชน) จำกัด (ประเทศไทย) พบว่าแนวทางในการดำเนินงานบูรณาการโดยแบ่งออกเป็น 8 หัวข้อ คือ โครงสร้าง บทบาท ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ การจัดนโยบาย การทบทวนสถานะเบื้องต้น การฝึกอบรม การนำไปปฏิบัติและควบคุมการดำเนินงาน การเตรียมพร้อมตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉิน การตรวจสอบและประเมินผล การทบทวนโดยผู้บริหาร

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ได้ข้อสรุปที่สามารถเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานระบบ ISO 14001 และ ISO 45001 ให้กับหน่วยงาน/องค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจในการดำเนินงานตามระบบ ISO 14001 และ ISO 45001 แสดงได้ดังภาพที่ 2 สรุปผลการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ให้กับหน่วยงาน/องค์กรอื่น ๆ

ภาพที่ 2: สรุปผลการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ให้กับหน่วยงาน/องค์กรอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษางานองค์กร

1. บริษัทควรจัดฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ให้แก่บุคลากรทุกสายงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยทั่วถึง เพื่อจะได้สร้างจิตสำนึกและความตระหนักแก่บุคลากร
2. ต้องมีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนงานให้ชัดเจน นอกจากนี้ยังต้องมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อทบทวนแผนการดำเนินงานและแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้การดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการสำรวจความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย อย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อนำมาวิเคราะห์ประเมินผล พิจารณาความเสี่ยงและโอกาส และพัฒนาระบบการดำเนินงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน/องค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจในการดำเนินงานตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ให้ประสบความสำเร็จ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ของบริษัทจำหน่ายรถยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ซึ่งเป็นบริษัทตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ได้ข้อสรุปที่สามารถเป็นแนวทางที่เหมาะสมให้กับหน่วยงาน/องค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจในการดำเนินงานตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ให้ประสบผลสำเร็จดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์และมุ่งมั่นของผู้บริหาร

ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีเป้าหมายที่ชัดเจน ให้การสนับสนุนงบประมาณ โดยเฉพาะด้านทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการทำให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ อีกทั้งผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจจริงและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ล้มเลิกแม้เผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ จนกว่าการดำเนินงานระบบจะสำเร็จ

2. ระบบการบริหารจัดการที่ดี

บริษัท/องค์กร หรือหน่วยงานที่มีระบบการบริหารจัดการด้านการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ที่ดีจะส่งผลให้การดำเนินงานสำเร็จ โดยในการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) นั้น บริษัท/องค์กร หรือหน่วยงานต้องมีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนงานไว้อย่างชัดเจน และดำเนินงานตามแผนงาน มีการกำหนดโครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน และต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน อีกทั้งต้องมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ไม่ละเลยข้อบกพร่อง ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

บริษัท/องค์กร หรือหน่วยงาน ควรมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ บริษัท/องค์กร หรือหน่วยงานจะได้ทราบปัญหา ข้อบกพร่อง และความไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนงานที่กำหนดไว้ เพื่อหาแนวทางแก้ไข และป้องกันการเกิดปัญหา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

4. การพัฒนาและปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง

ภายหลังจากที่บริษัท/องค์กร ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001: 2015 และ ISO 45001: 2018 แล้ว การรักษาและคงไว้ซึ่งระบบดังกล่าวนั้นมีส่วนสำคัญยิ่ง เพราะการทำตามระบบต่อไปพนักงานอาจจะปล่อยละเลยและหะหลวม จำเป็นที่บริษัท/องค์กร หรือหน่วยงานต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เนื่องจากระบบไม่มีการหยุดนิ่งตายตัว แต่จะมีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

5. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงาน

บริษัท/องค์กร ควรส่งเสริมเปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) ในทุกขั้นตอนนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งหาก บริษัท/องค์กร หรือหน่วยงานสามารถทำให้พนักงานเข้ามีส่วนร่วมได้มากเท่าไร ความสำเร็จของการทำงานก็ย่อมมีมากขึ้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมนั้นต้องเกิดมาจากความเต็มใจของพนักงานเอง ไม่ใช่วิธีการบังคับให้เข้ามามีส่วนร่วมเพราะอาจจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จอย่างที่ควร

6. การสร้างแรงจูงใจให้แก่พนักงาน

บริษัท/องค์กร หรือหน่วยงาน ควรจะต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่พนักงานในการดำเนินงาน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้รางวัลจูงใจ การประกาศเกียรติคุณแก่พนักงานที่เป็นแบบอย่างในความสำเร็จ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

7. การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

บุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน บริษัท/องค์กร หรือหน่วยงาน ควรจะมีการพัฒนาบุคลากรทุกคนให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001: 2015) และระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO 45001: 2018) อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการฝึกอบรมต่าง ๆ ทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานให้ได้ผลดี

8. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

ควรขยายผลการศึกษาในบริษัทที่มีบริบทใกล้เคียงกันและรายงานแนวทาง เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างและควรทำร่วมกับหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น มากกว่า 10 หน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

- Arunsrimarakort, S. & Phooboon, J. (2019). *Environmental Management Standard ISO 14001: 2015*. Bangkok: Chula Printing House.
- Di Noia, E. A., Nicoletti, M. G. (2016). ISO 14001 certification: benefits, costs and expectations for organization. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 4(10), 94-109.
- Dookaew, J. (2011). *Factors Affecting the Success of Occupational Health and Safety Management System: A Case Study of Frozen ready meals food business*. Master's Independent Study, National Institute of Developmental Administration.
- Fahmi, K., Mustofa, A., Rochmad, I., Sulastri, E., Wahyuni, S. I., Irwansyah. (2021). EFFECT ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 AND ISO 45001:2018 ON OPERATIONAL PERFORMANCE OF AUTOMOTIVE INDUSTRIES. *Journal industrial engineering & management research (jiemar)*, 2(1), 13-25.
- Hongchinda, J. & Chompunth, C. (2014). Factors Affecting the Success in Implementing the Environmental Management Standard (ISO 14001): A Case Study of the PTT Global Chemical Public Company Limited. *Journal of Environmental Management*, 10(1), 77-92.
- Inthorntood, A. & Chompunth, C. (2015). Factors affecting the implementation of Environmental Management System (ISO 14001) of Petrochemical industry: A Case study of IRPC Public Company Limited. *Journal of Doctor of Philosophy in Social Sciences Association Ramkhamhaeng University*, 5(2), 14-29.
- Jannah, M., Fahlevi, . M., Paulina, . J., Nugroho, . B. S., Purwanto, . A., Subarkah, . M. A., Kurniati, . E., Wibowo, . T. S., Kasbuntoro, ., Kalbuana, . N. & Cahyono, . Y. (2020) Effect of ISO 9001, ISO 45001 and ISO 14000 toward Financial Performance of Indonesian Manufacturing. *Systematic Reviews in Pharmacy*, 11(10), 894-902.
- Jiaranaimanee, J. (2009). *A Feasibility Study of Integration of ISO 14001 and TIS 18001 with ISO 9001 in Berli Jucker Cellox Limited (Prachin Buri)*. Master's Independent Study, National Institute of Developmental Administration.
- Kauppila, O., Härkönen, J., Väyrynen, S. (2015). Integrated HSEQ management systems: developments and trends. *International Journal for Quality Research*, 9(2), 231-242.
- Kumsong, C. (2014). *Factors Related to Success and Sustainability of an Implementation of Environmental Management Standard: A Case Study of the SVI Public Company Limited, Pathumthani*. Master's Independent Study, National Institute of Developmental Administration.
- Phooboon, J. 2018. Environmental Project Management. Bangkok: All in one Printing.
- Purwanto, A., Putri, S. R., Ahmad, H. A., Asbari, M., Bernarto, I., Santoso, B. P., Sihite, B. O. (2020). The Effect of Implementation Integrated Management System ISO 9001, ISO 14001, ISO 22000 and ISO 45001 on Indonesian Food Industries Performance. *Test Engineering & Management*. 82. 14054-14069.

- Ruangnarn, S. (2012). *Factors Affecting Employees' Acceptance of Environmental Management System (ISO 14001) in Autoliv (Thailand) Ltd.* Master's Independent Study, National Institute of Developmental Administration.
- Sanorlam, S. (2016). *Integrated Quality Safety and Environmental Management System for concrete roof manufacturer.* Master's Independent Study, Chulalongkorn University.
- Soralamp, C. (2012). *Integrate management system of Environmental, Energy and Safety in Electronics Manufacturing: A Case Study of Benchmark Electronics Publics Company Limited.* Master's Independent Study, National Institute of Developmental Administration.
- Surapol, T. (2017). *An Analysis of Occupational, Safety and Environmental Management: A Case Study of a Petrochemical and Distillation Industry in Rayong Province.* Master's Independent Study, National Institute of Developmental Administration.

